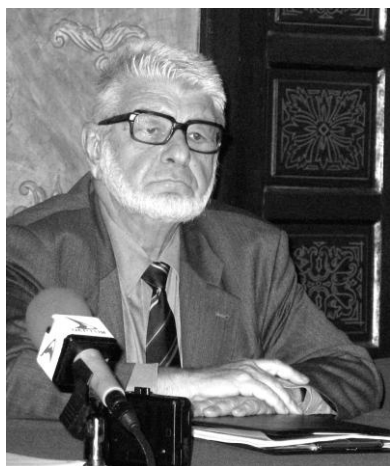


ALEXANDRU SUCEVEANU – SEPTUAGENAR. VOCAȚIA ARHEOLOGULUI

Mihai IRIMIA



O „cutumă” academică și colegială determină, în momente aniversare, selectarea și așternerea în scris a unor gânduri și evaluări definitorii pentru viața, opera, cariera și felul de a fi a celui sărbătorit. Deși sunt deosebit de onorat de prilejul de a prezenta în „Pontica”, anuar consacrat cu predilecție arheologiei și istoriei vechi a Dobrogei, unele aspecte din „devenirea” cercetătorului științific recunoscut, cu preocupări circumscrise îndeosebi acestei regiuni și profesorului universitar atât de apreciat – Alexandru Suceveanu –, la un moment de bilanț, recunosc că-mi este dificil să fac o selecție reprezentativă dintr-un *cursus honorum* exemplar, selecție care să nu fie doar o desfășurare protocolară de date, formule și de cuvinte convenționale. Dificultatea îmi este sporită de realitatea faptului că trebuie să scriu, succint dar relevant, despre un specialist, un universitar, un om de care mă leagă - ca de altfel pe toți arheologii constănțeni – respectul, admirația și afecțiunea, fără a cădea în apologetică, într-o prezentare panegerică, dar și de a nu mă refugia într-un formalism simplist și nedrept.

Alexandru Suceveanu s-a născut la 11 martie 1940 în București. Peregrinările familiei au făcut ca educația sa școlară elementară și gimnazială să se desfășoare succesiv la Sascul (jud. Bacău), București, Timișoara, pentru a reveni la București unde, în anul 1956 a absolvit Liceul Clasic Mixt. În perioada 1956-1961 a urmat cursurile Facultății de Filologie – Secția limbi clasice a Universității București. Catedra de limbi clasice avea la acea vreme, ca și câteva decenii mai apoi, personalități remarcabile ale filologiei și istoriei grecești și romane, ca Aram Frenkian, N.I. Barbu, Iancu Fischer, Al. Graur, Adelina Piatkowski, Cicerone Poghiric, Eugen Cizek, Eugen Dobroiu, Maria Marinescu-Himu ș.a. Cu înțelepciune și tenacitate, acești mari dascăli au știut să atenueze în cea mai mare parte răul imixtiunii ideologiei comuniste în pregătirea universitară,

poziționând decenii la rând, până spre vremea noastră, învățământul clasic printre domeniile de elită, accesibile celor cu adevărat pasionați și dotați, chiar dacă tocmai din acest motiv marginalizat și adesea ostracizat de o societate devenită tot mai „pragmatică”, ce a uitat de rădăcinile sale latine...

Era firesc ca în acest climat tânărul Alexandru Suceveanu să-și fi propus, încă din primii ani de studenție, să studieze temeinic limbile clasice, în care dorea să se specializeze, traducând asiduu, mai ales din autorii latini. La solicitarea prof. Em. Condurachi, care căuta pentru șantierul de la Histria cunoscători de limbi clasice, pentru a fi formați ca arheologi și specialiști în istorie veche, dar și la îndemnul mamei sale, tânărul student s-a prezentat în anul 1958 să-și facă stagiul de practică în străvechea cetate milesiană; gândul de a-și urma „misia” în care credea nu-l părăsise, încă...

La Histria, însă, a avut șansa de a participa la săpături sub îndrumarea unor eminenți cercetători – Maria Coja, Nubar Hampartumian, Aurelian Petre-, care l-au format ca arheolog și de care l-au legat o trainică prietenie și afecțiune. Astfel, „aventura” histriană s-a transformat într-o profesiune de credință, căreia i s-a dedicat fără rezerve; a devenit și a rămas unul dintre arheologii emblematici ai Histriei, unde lucrează fără întrerupere de peste cinci decenii.

La terminarea studiilor universitare, în 1961, a predat limba latină o scurtă perioadă la un liceu bucureștean.

În anul 1962 a fost angajat documentarist la Institutul de Arheologie al Academiei Române. În 1965 a obținut, prin concurs, postul de cercetător științific la același institut, iar din anul 1972 pe cel de cercetător principal III.

În anul 1973 a obținut titlul de *doctor în istorie* al Universității București cu teza *Viața economică în Dobrogea romană* (conducător științific Academician Emil Condurachi); lucrarea a fost publicată în 1977 la Editura Academiei, bucurându-se de recenzii apreciative ale unor specialiști români și străini. Ea constituia la acea dată, rămânând de referință și astăzi, cea mai amplă și mai completă sinteză a acestui important capitol din istoria regiunii, în primele secole ale erei creștine. Așa cum aprecia Acad. Em. Condurachi, „lucrarea se impune atât prin analiza atentă a tuturor documentelor literare, epigrafice, numismatice, arheologice și geografice, cât și prin spiritul critic cu care toate aceste documente au fost studiate și prezentate”. Ea a constituit un model și un punct de plecare pentru alte lucrări monografice rezervate Dobrogei romane și care au dus, ulterior, la cunoașterea aprofundată și a altor aspecte ale istoriei și arheologiei acestei zone.

În anul 1992 a obținut, prin concurs, postul de cercetător II, iar în 1997 pe cel de cercetător principal I la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române. O perioadă îndelungată a fost membru în Consiliul Științific, iar în intervalul 1997-2004 director adjunct al aceluiași institut.

Referitor la *activitatea de teren* este de relevat faptul că, încă de la angajare, a fost împuternicit să efectueze săpături arheologice în puncte reprezentative de la Histria, respectiv în sectoarele Pescărie (cercetare valorificată operativ în SCIV 18, 1967, 2, p. 243-268), Terme I și II (cercetări publicate în volumul *Histria VI, Les thermes romains*, București-Paris 1982, 236 pag., lucrare laureată cu premiul „Vasile Pârvan” al Academiei Române). În anul 1986 a încheiat studiul consacrat ceramicii romane de la Histria, publicând volumul *Histria X. La céramique romaine*

des I^{er} – III^e siècles ap.J.-C., București 2000, 191 pagini.

Preocupat îndeaproape nu numai de evoluția Histriei în epoca romană, ci și de cea a comunităților sătești din *chora* acesteia, Alexandru Suceveanu a efectuat între anii 1973-1983 cercetări arheologice în așezarea rurală romană de la Fântânele, valorificate prin monografia *Fântânele. Contribuții la studiul vieții rurale în Dobrogea romană*, Editura Academiei, București, 241 pag. Extinzându-și geografic preocupările, dar păstrându-și domeniul de studiu căruia i s-a consacrat cu predilecție, a efectuat, în fruntea unui colectiv din care mai făceau parte M. Zahariade, Fl. Topoleanu, Gh. Poenaru Bordea ș.a., săpături în fortificația romană de la Murighiol, ale căror rezultate excepționale au fost publicate operativ în volumul *Halmyris. Monografie arheologică*, I, Cluj, 2003, 354 pag. (în colaborare cu ceilalți specialiști participanți la săpături). Histria a continuat să fie obiectivul interesului său major de cercetare, astfel că, după ce în anii 1969-1970 a întreprins un amplu sondaj stratigrafic în sectorul central al cetății, în intervalul 1984-2002 și-a concentrat tot aici eforturile, scoțând la lumină unul dintre cele mai reprezentative monumente romane târzii, anume basilica episcopală. Volumul publicat în anul 2007, *Histria XIII, La basilique épiscopale*, Editura Academiei, București 2007, 235 pag., încununa o muncă desfășurată cu pasiune, tenacitate și profesionalism, reprezentând totodată, caz rar în arheologia românească, valorificarea prin lucrări monografice reprezentative a tuturor săpăturilor arheologice proprii efectuate de-a lungul unei prestigioase cariere științifice.

Activitatea publicistică de specialitate a domnului Alexandru Suceveanu se dovedește însă mult mai amplă, cuprinzând istoria Dobrogei și, în general, a zonei sud-dunărene în epoca greco-romană. Ea este concretizată prin peste 100 de studii, 14 recenzii, aproape 20 de articole ample de popularizare, prin numeroase și substanțiale voci din *Enciclopedia civilizației romane*, București 1982 și din *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*, vol. I-III, București 1994-2000, ca și prin sinteza *La Dobroudja romaine*, București 1991, 336 pag. (în colaborare cu Alexandru Barnea), ori prin coordonarea și redactarea unei mari părți din tratatul de *Istoria Românilor*, vol. II, București 2001 (cap. *Dobrogea în secolele I-III p. Chr.*). Pe linia preocupărilor sale privind literatura clasică, în anul 1966 a redactat studiul introductiv, notele și indicii la lucrarea *Arrianus. Expediția lui Alexandru cel Mare în Asia*, București (traducere R. Alexandrescu). Pentru a valorifica corespunzător imensa informație bibliografică utilizată cu acest prilej și a o corela cu realitățile istorico-arheologice (inclusiv din arealul balcano-dunărean în care marele cuceritor a ajuns în preziua expedițiilor din Orient care l-au făcut celebru), a publicat în anul 1993 la Editura Academiei monografia *Alexandru cel Mare*, 240 pag. Scrisă cu un real talent, dar și cu acribia științifică specifică unui cercetător și critic al izvoarelor de orice natură, cartea umplea un gol în istoriografia noastră și se adresa, cu deplină îndreptățire, atât publicului larg, cât și specialiștilor.

Pentru a facilita editarea volumului II din seria *Inscriptiones Scythiae Minoris. Tomis și teritoriul*, Editura Academiei, București, 1987 (autor Iorgu Stoian, decedat înainte de finalizarea lucrării), d-l Alexandru Suceveanu a întocmit *Indicii* acestui corpus (60 pag.).

Recentul volum, *Opuscula Scythica*, Editura Academiei, București 2009, 350 pag., grupează 21 de studii anterioare, reprezentative privind preocupările

științifice ale domniei sale, actualizate în toate cazurile prin foarte utile *addenda et corrigenda*.

Alexandru Suceveanu nu putea să nu-și concretizeze atașamentul față de cetatea histrienilor fără a publica o lucrare adresată deopotrivă publicului larg, ca și specialiștilor. Astfel, concentrând contribuțiile științifice ale mai tinerilor colaboratori de la Histria, împuterniciți de altfel cu responsabilitatea săpăturilor din mai multe sectoare importante ale cetății, a alcătuit (în colaborare) *Ghidul – Album Histria*, Editura Ex Ponto, Constanța 2005, 171 pag. Sintetizând rezultatele ultimelor decenii de săpături arheologice, domnia sa dovedește o adecvare corespunzătoare atât la exigențele complexe ale cercetării științifice, cât și la dorința contemporanilor de a cunoaște cât mai bine și clar monumentele antice de aici.

Alexandru Suceveanu a fost și continuă să fie o prezență constantă la numeroase reuniuni științifice din țară și din străinătate, consacrate îndeosebi arheologiei și istoriei clasice, la sesiunile muzeelor, la sesiunile anuale de rapoarte arheologice, la diferite colocvii științifice de profil. Oaspete al muzeului constănțean în numeroase împrejurări, la sesiunile „Pontica”, la numeroase colocvii științifice și mese rotunde, în diverse comisii de concurs pentru evaluarea activității arheologilor constănțeni și promovarea acestora, domnia sa este perceput ca un adevărat specialist și în egală măsură, un prieten constant al arheologiei dobrogene. A participat la multe reuniuni internaționale de prestigiu, între care: Al doilea Congres Internațional de Tracologie din 1976, Congresul Limesului Roman din 1977, Congreșele româno-elvețiene din 1993 și 1995, Congresul Ceramicii Romane din 1994, Colocviile organizate de Academia di Romania de la Roma în anii 1993, 1999 etc.; în 1979, 1984, 1993 și 1999 a ținut conferințe pe teme istorico-arheologice în Italia și Germania. Calitatea deosebită a intervențiilor sale științifice este ilustrată și de faptul că întotdeauna ele ies din tiparele obișnuite, provocând dezbateri aprinse, cărora autorul le ține piept cu inteligență și o convingătoare argumentare, ambele date de cunoaștere, de cultură istorico-arheologică, de adversitate față de rutină. Unele dintre ipotezele și ideile formulate în lucrările sale au fost discutate în literatura de specialitate, dar aportul său în domeniu nu este pus la îndoială. Contribuțiile sale au la bază împlinirea constantă a talentului cu o muncă asiduă, stăpânirea exemplară a surselor arheologice și literare ale domeniului căruia i s-a consacrat, cunoașterea profundă a istoriei antice a ținutului vest-pontic. Atent cu timpul său propriu rezervat cercetării, este dispus însă întotdeauna să-i asculte pe cei care-i cer sfatul și chiar să participe la unele dialoguri extraprofesionale, unde este un conviv plăcut, optimist, prietenos, dar neacaparator. Încrezător în ideile sale, le argumentează întotdeauna pe baza unei documentații bogate (uneori chiar excesiv de bogate), respingând opiniile contrare numai când are argumentele necesare. Atașamentul sincer față de problemele arheologiei constănțene s-a manifestat frecvent și în mod nemijlocit. Când obtuzitatea unor factori de decizie locali sau investitori a pus în pericol unele obiective antice reprezentative din vechiul Tomis, Alexandru Suceveanu a fost unul dintre cei care răspundea prompt la toate solicitările pentru a sprijini cercetarea, salvarea și protejarea lor. Amintesc astfel, intervențiile sale, alături de ale altor colegi împuterniciți de

Ministerul Culturii, pentru protejarea unor complexe arheologice din zona Băncii Agricole (astăzi Reiffeisen Bank), din curtea Arhiepiscopiei Tomisului, de pe strada Marcus Aurelius, ori din zona Băncii de Investiții (actuala B.R.D.). Dar una dintre cele mai importante acțiuni inițiate cu succes în sprijinul unui monument arheologic constănțean a avut loc în primăvara anului 1989, când s-a descoperit marea basilică romano-bizantină situată între străzile Mircea cel Bătrân, Negru Vodă, Ecaterina Varga și Dragoș Vodă; aflată în pericol iminent de a fi excavată înaintea finalizării săpăturilor arheologice, pentru a face loc unui hotel al partidului, basilica (împreună cu resturile amfiteatrului roman mai vechi și cu alte construcții din zonă) a putut fi cercetată corespunzător și conservată o parte importantă a acesteia (reprezentând absida și capătul estic al celor trei nave), grație promptitudinii cu care Al. Suceveanu (împreună cu Al. Barnea și Anișoara Sion) a răspuns solicitărilor noastre, blocând „avântul” demolator al unora dintre factorii de decizie locali (prim-vicepreședintele Consiliului Județean și secretara cu propaganda a Comitetului județean de partid).

O latură importantă a activității d-lui Al. Suceveanu este cea didactică, desfășurată cu pasiune, talent și profesionalism. Între anii 1975-1978 și apoi, din 1990 până în prezent mai întâi ca *visiting professor*, iar din 1998 ca *profesor asociat* a ținut cursuri la Facultatea de Istorie a Universității București. Începând din anul 1991 a primit dreptul de a conduce doctorate în istorie, inițial la Institutul de Arheologie „V. Pârvan” al Academiei, apoi la Facultatea de Istorie a Universității București. Între 1996-2001 a ținut cursuri la Academia pentru Studiul Culturii și Religiei, iar între anii 2003-2008 a activat ca profesor la masteratul de arheologie și istorie veche organizat la Facultatea de Istorie și Științe Politice a Universității „Ovidius” din Constanța. A făcut parte, de asemenea, din alte numeroase comisii de *doctorat*.

În toate împrejurările, chiar în fața învățăceilor tineri, aflați în formare, d-l Al. Suceveanu propune dialogul științific, cu încredere și sinceritate, determinând crearea în jurul domniei sale a unor veritabile școli arheologice și consolidarea unor prietenii autentice. Manifestă o nedisimulată bunăvoință față de cei tineri și o sensibilitate sufletească reală, chiar dacă aceasta este uneori mai greu de decriptat sub masca unei jovialități constante. Pentru studenții și masteranzii universităților în care a predat a fost o mare șansă de a-i audia prelegerile cu o densă încărcătură de idei, elevate, agreabile și nonconformiste; o veritabilă șansă au avut și o au doctoranzii care-și pregătesc tezele sub coordonarea sa competentă, unii dintre ei devenindu-i autentici discipoli.

Opera lui Al. Suceveanu degajă un orizont amplu, o construcție judicioasă, rigoroasă metodologică și spirit integrator. Viziunea sa integratoare asupra multor segmente ale istoriei antice a Dobrogei și a Dunării de Jos, care nu sunt analizate separat de acelea ale istoriei universale, se constată în permanență, când este vorba de „un callatian în armata lui Alexandru cel Mare”, de Zopyrion, de regatul lui Burebista, de data anexării Dobrogei de către romani, de diversele populații colonizate în Dobrogea romană timpurie (*bessi*), de procesul de romanizare în general și al Dobrogei în particular, de istoria orașelor ori a satelor romane din Dobrogea, sau în celelalte studii. Putem spune că în lucrările sale se observă un anume pozitivism bine strunit, realitatea oferită de documentele arheologice sau

de izvoarele scrise (literare ori epigrafice) stând la baza considerațiilor istorice, bogate și adesea puțin intuite de alții. Se remarcă acuratețea și construcția riguroasă, amplu argumentată, chiar dacă nu toate opiniile exprimate au fost ori vor fi împărtășite de confrăți.

Începând din anul 1989 Al. Suceveanu asigură *conducerea științifică a șantierului Histria* (în colaborare cu A. Rădulescu și P. Alexandrescu, iar din anul 2000 singur); din 2001 până în 2010 a fost *șef al Secției de Arheologie Clasică și Epigrafie* a Institutului de Arheologie „V. Pârvan”. Pe linia unor responsabilități majore, pe care și le-a asumat și le asumă, domnia sa este membru în Comisia Națională de Arheologie din 1982, vicepreședinte al acesteia din 2001, iar președinte din anul 2008; a fost, de asemenea, membru în Comisia Națională a Monumentelor Istorice (1992-1997; 2002-2004).

Ca responsabil al șantierului Histria și ca membru, cu mai multe împluterniciri, în Comisia Națională de Arheologie, s-a manifestat ca inițiator și susținător al unor dialoguri fecunde cu diferiți parteneri, dispus să-și ofere timpul și energia în favoarea proiectelor de cercetare ale Histriei, în restaurarea, protejarea și conservarea monumentelor de aici, luptând adesea cu o cerbie pe care puțini i-o bănuiau împotriva celor cu instincte demolatoare privind monumentele (vezi lupta înverșunată pentru apărarea platoului histrian și a întregii rezervații arheologice, vandalizate de noua protipendadă, amatoare de „case de vacanță” în zona cetății). De altfel, rectiliniaritatea convingerilor este o constantă a domniei sale, fiind în egală măsură receptiv la ceea ce este nou, cu adevărat valoros și corect. A stimulat și stimulează stăruitor proiectele de cercetare științifică individuale ori colective, în primul rând pentru Histria, dar și pentru alte situri ale Dobrogei antice, indiferent dacă acestea aparțin unor cercetători ai institutelor Academiei, unor cadre didactice universitare ori unor muzeografi; de altfel, domnia sa manifestă o colegialitate deosebită și constantă față de oamenii din muzee, încurajându-i în activitatea lor științifică și cooptându-i, când a fost cazul, în colectivele de cercetare. Are, fără îndoială, calități superioare de cercetător, coleg și om; dacă nu toți colaboratorii de la Histria au aceleași opinii științifice cu domnia sa, manifestându-se uneori divergent, faptul în sine este firesc, într-o lume în permanentă efervescență; dar continuă să se bucure de respectul și aprecierea tuturor. Activitatea sa înmănușează linii de conduită demne de a fi remarcate, între care simțul măsurii în scris și în exprimare orală, asigurând valabilitate îndelungată cercetării întreprinse și recunoștință față de predecesori, dând continuitate investigațiilor (vezi în acest sens studiile consacrate cercetărilor întreprinse de Vasile Pârvan la Histria, apoi împlinirii a 80 și 90 de ani de investigații arheologice în cetate).

Pe aceeași linie, a atașamentului față de Histria, care i-a hotărât destinul, al respectului față de această străveche cetate, integrate, de altfel, patrimoniului universal UNESCO, Alexandru Suceveanu s-a angajat cu o dăruire totală unei sarcini extrem de dificile și, într-o anumită măsură, ingrate: aceea de a realiza sector cu sector, monument cu monument, conservarea primară a întregii cetăți (în fapt, restaurarea ei), caz singular în Dobrogea și chiar în România, pentru un obiectiv de o asemenea natură și semnificație. Datorită implicării sale directe în această acțiune, timp de aproape două decenii, paralel cu cercetările efectuate la

basilica episcopală, Histria se prezintă astăzi zecilor de mii de turiști cu o altă înfățișare, mai agreabilă, cuceritoare și mai apropiată de ceea ce a fost cândva, pentru a fi mai bine înțeleasă ca adevărat tezaur istoric și arheologic.

Dezbaterile științifice coordonate adesea de domnia sa în calitate de moderator, atunci când timpul nu-l presează prea mult, au deschidere și chiar un anume farmec. Spiritul său enciclopedic, de care nu face însă niciodată caz, însoțit de o subtilă ironie și mai ales de autoironie, relaxează adesea atmosfera când discuțiile devin prea aprinse, binedispunând pe participanți. Are contacte personale cu numeroși specialiști străini din domeniu (inclusiv pe șantierul Histria), bucurându-se de o largă apreciere internațională. Ca urmare, a fost cooptat în mai multe organizații științifice prestigioase de peste hotare cum sunt: Association Internationale pour l'Epigraphie Grecque et Latine (din 1993); Rei Cretariae Romanae Fautores (din 1994); International Association for the Study of the Ancient Baths (din 1995). Din anul 1999 este membru corespondent al Institutului Arheologic German, calitate acordată numai celor mai valoroși specialiști. Totodată, este *membru în comitetele de redacție* ale unor reviste de specialitate: Dacia, Haemus, Archaeologia Bulgarica, Pontica. În calitatea amintită și-a luat de asemenea rolul în serios, verificând și corectând adesea unele texte înaintate revistelor în cauză, îndeletnicire nu dintre cele mai facile ori apreciată corespunzător, câteodată chiar de către beneficiarii acestor „intervenții”.

Ca recunoaștere a autorității sale științifice și a dăruirii manifestate de-a lungul întregii sale activități, domnul Alexandru Suceveanu a fost răsplătit prin mai multe distincții. Astfel, pe lângă Premiul „Vasile Pârvan” al Academiei Române din anul 1982 pentru volumul *Histria VI. Les thermes romains*, menționat mai sus, pot fi amintite: Ordinul Național „Pentru Merit” în grad de Cavaler în anul 2000, acordat de Președintele României; Premiul „Vasile Pârvan” al Fundației Culturale Magazin Istoric în 2001 pentru volumul *Histria X. La céramique romaine des I^{er} – III^e siècles ap.J.-C.*; Premiul „Emil Condurachi” al Ministerului Culturii și Cultelor în 2002, în numele Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan”; Premiul „Remus Opreanu” pentru arheologie al Instituției Prefectului județului Constanța, în anul 2008. În primăvara anului 2010, Universitatea „Ovidius” din Constanța i-a acordat arheologului și profesorului Alexandru Suceveanu titlul de *doctor honoris causa*, ca o încununare a activității științifice desfășurate timp de aproape o jumătate de veac în Dobrogea.

Reprezentant autentic al arheologiei și istoriei romane a Dobrogei, în particular al Histriei și teritoriului ei, Alexandru Suceveanu nu se lasă încorsetat în tipare comune. E posibil să fi amintit doar câteva fațete revelatoare ale efigiei unui cercetător și om, cu calitățile și însușirile proprii. Jovialitatea sa francă nu are nimic artificial și nu ascunde intenții ce s-ar putea confunda, eventual, cu manifestări de prețiozitate. Nu prea liniștit, totuși, din fire, are nenumărați prieteni, dintre cei pentru care cordialitatea nu se confundă cu indelicatetea. Discuțiile cu domnia sa au în egală măsură temeinicie și savoare. Alexandru Suceveanu impune printr-o inconfundabilă notă personală, prin farmec și rigoare, dar fără a lăsa loc distanței, reținerii de a dialoga sau de a face observații. Străduindu-se să fie cât mai convingător în ceea ce și cum comunică, se impune totodată prin deschidere, afabilitate, solitudine, colegialitate și generozitate,

toate ca niște însușiri native și nu doar dobândite. Înzestrat cu umorul necesar și bine „dozat”, care îi face prezența atât de agreabilă la dezbaterile științifice, la cursurile ținute în fața studenților și a masteranzilor, între colegi și prieteni, deși este un adept al muncii bine organizate și riguroase, nu este un „încrâncenat”, nu refuză răgazul și popasul la o discuție „informală”, care în cele mai multe cazuri nu se îndepărtează de preocupările profesionale, istorico-arheologice. Se prea poate ca nu întotdeauna să-și fi ales cei mai buni colaboratori, ori să fi dat credit și unora care nu-l meritau. Dar a făcut-o cu sinceritate, bunăvoință și altruism, acestea nefiindu-i răsplătite corespunzător. De vină e doar firea omenească, prea nestatornică uneori și supusă păcatului.

La acest moment aniversar arheologii constănțeni, care l-au simțit și îl simt întotdeauna aproape, își exprimă stima și simpatia lor pentru calitățile sale științifice și umane, pentru ceea ce a scris și a făcut pentru arheologia Dobrogei, nu în cele din urmă pentru grija față de Histria și de alte monumente reprezentative din această regiune. Îi dorim sănătate pentru a se bucura de realizările de până acum, pentru a finaliza proiectele pe care încă le are, ca arheolog, pentru a rămâne în continuare – pentru cei tineri – un model, un apărător al breslei arheologice. Chiar dacă ar dori să renunțe la unele responsabilități, n-o va putea face. Prestigiul meritat, câștigat cu trudă și dăruire, este însoțit și de multe obligații pe care, suntem siguri, domnul Alexandru Suceveanu și le va îndeplini. Știm că nu-i displace statutul de veteran și – într-o anumită măsură – de patriarh al Histriei. Chiar dacă uneori se „plânge” (cochetând puțin!) de vârstă și de tarele ei, îi urăm să ajungă la cea a patriarhilor, cu sănătate, în dragostea și stima celor ce-l cunosc, a colegilor și a discipolilor.

Mihai IRIMIA

*
* *

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE

Cărți

- Viața economică în Dobrogea romană. Secolele I–III e.n.*, București, 1977.
Histria VI. Les thermes romains, București–Paris, 1982 (cu colab. arh. A. Sion, Gh. Poenaru Bordea, Gh. Vecerdea).
La Dobroudja romaine, București, 1991 (în colab. cu Al. Barnea).
Alexandru cel Mare, București, 1993.
Fântânele. Contribuții la studiul vieții rurale în Dobrogea romană, București, 1998 (cu colab. Gh. Poenaru Bordea, M.V. Angelescu).
Histria X. La céramique romaine des I^{er}–III^e siècles ap. J.-C., București, 2000.
Halmyris. Monografie arheologică I, Cluj-Napoca, 2003 (în colab. cu M. Zahariade, Fl. Topoleanu, Gh. Poenaru Bordea).
Histria XIII. La basilique épiscopale, București, 2007 (în colab. cu Gordana Milošević, O. Bounegru, Cr. Mușețeanu, Gh. Poenaru Bordea, Adela Băltăc, M. Dima, I. Iațcu).
Opuscula Scythica, București, 2009.

Colaborări la cărți

- Arrianus. Expediția lui Alexandru cel Mare în Asia*, (studiu introductiv, note, indici), București, 1966 (traducere R. Alexandrescu).
Enciclopedia civilizației romane, București, 1982 (coord. D. Tudor).
Inscriptiones Scythiae Minoris, II. Tomis și teritoriul, București, 1987, indici (autor I. Stoian).
Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României, București, I, 1994; II, 1996; III, 2000 (coord. C. Preda).
Dobrogea în secolele II–III p.Chr., în tratatul *Istoria Românilor*, II, București, 2001, p. 291–294, 307–351.
Histria. Ghid–Album, Constanța, 2005, (în colaborare cu M.V. Angelescu).

Articole

- Câteva inscripții ceramice de la Histria*, Studii Clasice 7 (1965), p. 273–286.
Un Callatien dans l'armée d'Alexandre le Grand, Dacia NS 10 (1966), p. 339–346.
O ipoteză despre Zopyrion, SCIV 17 (1966), 4, p. 635–644.
Depozitul de statuete romane de teracotă de la Histria, SCIV 18 (1967), 2, p. 243–268.
Uno deposito coroplastico à Histria, Fasti Archaeologici, 18–19 (1968), nr. 5670, p. 405–406.
Două note privind istoria Moesiei în secolul I î.e.n., Pontica 2 (1969), p. 269–284.
Observations sur la stratigraphie des cités de la Dobrogea aux II^e–IV^e siècles à la lumière des fouilles d'Histria, Dacia NS 13 (1969), p. 329–365.
Histria et les villages de son territoire à l'époque romaine, II^e Congrès International d'Etudes du Sud-Est Européen (rezumatele comunicărilor), București, 1970, p. 18–19.
Sondajul din punctul Pescărie, Materiale 9 (1970), p. 209–212.

- În legătură cu data de anexare a Dobrogei de către romani*, Pontica 4 (1971), p. 105–122.
- Stratigrafia Histriei romane târzii în lumina săpăturilor din 1969 și 1970 în sectorul Central*, Pontica 4 (1971), p. 155–172 (în colab. cu C. Scorpan).
- Din nou despre CIL III 14447*, Peuce 2 (1971), p. 155–166.
- Bessi consistentes*, SCIV 22 (1971), 4, p. 567–578 (în colab. cu Em. Zah).
- Bessi consistentes (colons thraces en Dobroudja)*, I^{er} Congrès International de Thracologie (Contributions roumaines), Sofia, 1972, p. 3–33 (în colab. cu Em. Zah).
- Unele probleme politico-economice din Dobrogea secolelor V–IV î.e.n.*, Pontica 5 (1972), p. 89–101.
- Un mormânt din secolul XI e.n. la Histria*, SCIV 24 (1973), p. 495–502.
- La défense du littoral de la Dobroudja à l'époque romaine (I^{er}–III^e siècles de n.è.)*, RRH 13 (1974), 2, p. 217–238.
- Contribuții stratigrafice la urbanistica Histriei romane (secolele II–VI e.n.)*, RMM. MIA 43 (1974), 1, p. 5–15 (cu colab. Anișoarei Sion).
- În legătură cu statutul juridic al orașului Tomis în epoca romană*, Pontica 8 (1975), p. 115–124.
- A propos d'Argedava à la lumière d'une inscription inédite*, RRH 14 (1975), 1, p. 111–118.
- Evoluția raporturilor dintre așezările militare și civile la Dunărea de Jos*, Peuce 6 (1977), p. 149–154.
- Contribuții la tipologia juridică a exploatărilor agricole din orașele vest-pontice*, Pontica 10 (1977), p. 97–116.
- Beiträge zur rechtlichen Struktur der landwirtschaftlichen Produktionsstätten in den westpontischen Städten*, Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte, 1977, 2, p. 65–89.
- Unele reflecții în legătură cu regatul lui Burebista*, AMN 15 (1978), p. 107–114.
- Raport asupra cercetărilor de la Fântânele din anul 1978*, Materiale 1979, p. 255–256.
- Din nou despre cariera lui Marcus Arruntius Claudianus*, SCIVA 30 (1979), 1, p. 47–61.
- Les indigènes dans l'économie de la Dobroudja romaine. Actes du II^e Congrès International de Thracologie*, II, București, 1980, p. 301–308.
- Piese de sculptură și arhitectură din așezarea rurală de epocă romană de la Fântânele (jud. Constanța)*, SCIVA 31 (1980), p. 559–584.
- Sugli inizi della dominazione romana in Dobrugia. Punti di vista e controversie*. Quaderni Catanesi di Studi Classici e Medievali 2 (1980), 4, p. 469–499.
- Burebista și Dobrogea, 2050 de ani de la făurirea de către Burebista a primului stat independent și centralizat al geto-dacilor*, București, 1980, p. 59–79.
- Fondul getic autohton și procesul romanizării în Dobrogea secolelor I–III e.n.*, în lumina săpăturilor de la Straja și Fântânele, Thraco-Dacica 2 (1981), p. 217–220.
- Contribuții la studiul ceramicii romano-bizantine de la Histria*, SCIVA 32 (1981), 1, p. 79–107.
- Encore sur la défense du littoral de la Dobroudja à l'époque romaine*, RHH, 20, 1981, 4, p. 605–614.
- Hercules saxanus ou ripensis?*, Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt Universität zu Berlin 31 (1982), 2/3, p. 291–292.
- Relations commerciales entre l'Occident et la Scythie Mineure, L'Adriatico tra Mediterraneo e Penisola Balcanica nell'antichità*, Taranto, 1983, p. 310–312.

Burebista et la Dobroudja, *Thraco-Dacica* 4 (1983), 1–2, p. 45–58.

În legătură cu unele discuții recente privind procesul de romanizare, *Thraco-Dacica* 6 (1985), 1–2, p. 105–115.

De nouveau autour de l'urbanisme d'Histria et de Tropaeum Traiani, *Dacia* NS 29 (1985), p. 139–146.

Un nouveau vicus sur le territoire de la Dobroudja romaine, *Dacia* NS 30 (1986), p. 109–120 (în colab. cu M. Zahariade).

Quelques aspects de la romanisation dans la Dobroudja romaine, *CCDJ* 2 (1986), p. 177–180.

Du nom antique de la cité romaine et romaine tardive d'Independența (dép. de Tulcea), *Dacia* NS 31 (1987), p. 87–96 (în colab. cu M. Zahariade).

Early and Late Roman Fortification at Independența, Tulcea County, *Dacia* NS 31 (1987), p. 97–106 (în colab. cu M. Zahariade, A. Opaț, C. Opaț, Fl. Topoleanu).

Quelques aspects de la crise économique en Dobroudja aux II^e–III^e siècles de n.é., *Krise–Krisenbewusstsein–Krisenbewältigung*, Haale (Salle), 1988, p. 109–111.

La Dobroudja romaine et romano-byzantine. Histoire, économie, romanisation, *Dialogues d'Histoire Ancienne* 14 (1988), p. 119–152 (în colab. cu Al. Barnea).

Nouvelles découvertes dans l'établissement gétique d'Independența (dép. de Tulcea), *Dacia* NS 32 (1988), p. 145–150 (în colab. cu M.V. Angelescu).

Așezarea getică și cetatea romană de la Independența (jud. Tulcea), *Revista de Istorie* 41 (1988), 6, p. 597–608.

Das römische Histria, *Xenia*, 25 (*Histria. Eine Griechenstadt an der rumänischen Schwartzmeerküste*), Konstanz am Bodensee, 1990, p. 233–246.

Une nouvelle hypothèse de restitution de la 9^e ligne du Pap. Giss. 40 I, *Dacia* NS 34 (1990), p. 245–257.

M. Arruntius Claudianus et l'annexion romaine de la Dobroudja, *Ancient Society* 22 (1991), p. 255–276.

Römische Städte im Donauraum, Die römische Stadt im 2. Jahrhundert n. Chr., Köln–Bonn, 1992, p. 63–67.

Die römischen Verteidigungsanlagen an der Küste der Dobrudscha, *Bonner Jahrbücher*, 192, 1992, p. 195–223.

Contribuții la istoria orașelor romane din Dobrogea. Note de geografie istorică, *Historia Urbana* 1 (1993), p. 137–148.

A propos de l'urbanisme dans la Dobroudja romaine, La politique éditiltaire dans les provinces de l'Empire Romain. II^e Colloque roumaino-suisse, Berna, 1993, p. 11–17.

Cercetările lui Vasile Pârvan la Histria, *Carpica* 24 (1993), p. 17–22.

Contributions à l'histoire des villes romaines de la Dobroudja, *Dacia* NS 37 (1993), p. 159–179 (în colab. cu Iuliana Barnea).

80 de ani de cercetări arheologice la Histria. Bilanț și perspective, *SCIVA* 45 (1994), 2, p. 123–143.

Orient et Occident dans les structures urbaines de la Scythie Mineure. Recherches et perspectives, *Bulletin AIESEE* 24–25 (1994–1995), p. 45–51.

Quelques aspects de la romanisation dans la Dobroudja romaine, *Balkanica Posnaniensia* 7 (1995), p. 271–275.

La céramique romaine à Histria (I^{er}–III^e s.), *Rei Cretariae Romanae Fautorum Acta* 33 (1996), p. 23–32.

Une nouvelle pièce des graffiti callatiens, Omagiu Dinu Adameşteanu, Cluj, 1996, p. 117–120 (în colab. cu Catrinel Domăneanţu).

Πρώτος καὶ μέγιστος (βασιλεύς) τῶν ἐπὶ Θράκης βασιλέων: IGB I², 13, Z. 22–23, Tyche, 13, 1998, p. 229–247=Pontica 33–34 (2001–2002), p. 319–335.

Contributo alla storia del cristianesimo nella Scizia Minore, Omagiu Ligia Bârzu, Bucureşti, 1995, p. 167–178.

A propos d'une nouvelle contribution concernant l'organisation villageoise dans l'Empire Romain, La politique édilitaire...III^e Coloque roumaino-suisse, Tulcea, 1998, p. 11–23.

Două noi documente epigrafice de la Histria, Pontica 31 (1998), p. 109–117.

Un nou document creştin din Scythia Minor, Haemus 2–3 (1999), p. 113–118.

L'Organisation administrative d'une ville romaine au Bas-Danube: Halmyris (Murighiol), Actele Congresului Frontierelor Romane, Zalău, 1999, p. 501–506.

Le "Grand Dieu" d'Histria, Ktema 24 (1999), p. 271–281.

Autour de l'organisation des provinces romaines, Omagiu L. Barkoczi, Budapesta, 1999, p. 452–461.

Nouvelles contributions concernant l'urbanisme d'Histria, Hommage à Edmond Frézouls (=Ktema 19 (1994), p. 195–208; în colab. cu M.V. Angelescu).

Cercetări recente în Histria creştină, Omagiu Virgil Căndea la 75 de ani, Bucureşti, 2002, p. 281–295.

În legătură cu organizarea administrativă a Histriei în perioada Dominatului, Omagiu Emilian Popescu, Bucureşti, 2003, p.

Trisaghionul din basilica episcopală de la Histria, Academicianul Răzvan Theodorescu la 65 de ani, Bucureşti, 2004, p. 17–26.

Contribuţii la cunoaşterea satului dobrogean în epoca romană, SCIVA 52–53 (2001–2002), p. 157–172.

Histria. 90 de ani de cercetări arheologice. Bilanţ şi perspective, SCIVA 54–56 (2003–2005), p. 21–32.

A doua fondare a Histriei, Studia historica et archaeologica in honorem magistrae Doina Benea, Timişoara, 2004, p. 361–372.

170 années d'archéologie en Roumanie, Dacia NS 48–49 (2004–2005), p. 11–18.

Thermes et aqueducs en Scythie Mineure, Corona Laurea. Studii în onoarea Luciei Țeposu- Marinescu, Bucureşti, 2005, p. 489–500.

Din nou despre conservare şi restaurare, BCMI 17 (2006), 1–2, p. 240–254.

Histria. Paradigmă a vieţii urbane din provincia Scythia în secolele IV–VI p. Chr., Historia Urbana 14 (2006) 1, p. 135–142=Festschrift für Vladimir Iliescu zum 80. Geburtstag, Galaţi, 2006, p. 165–174.

De nouveau autour de l'annexion romaine de la Dobroudja, Die römischen Provinzen. Begriff und Gründung, Cluj- Napoca, 2008, p. 271–279.

Bibliografii-varia

Council of Old World Archaeology, 1966 (bibliografia anilor 1960–1964); 1970 (bibliografia anilor 1965–1970).

Bulletin Analytique d'Histoire Romaine (colaborare anuală între anii 1966–1984, împreună cu Al. Barnea).

I. Stoian, Etudes histriennes, Bruxelles, 1972; index general p. 167–175.

Bibliographie von Arbeiten zur Wirtschafts-und Sozialgeschichte des Altertums in

Rumänien (1949–1970), Jahrbuch für Wirtschaftsgeschichte, 1976, 3, p. 281–294.
Emil Condurachi la 70 de ani, SCIVA 32 (1981), 2, p. 5–10.
Hadrian Daicoviciu 1932–1984, Dacia NS 29 (1985), p. 175–179.
Ion Barnea la 80 de ani, SCIVA 44 (1993), p. 315–319.
Vladimir Iliescu la 70 de ani, SCIVA 47 (1996), p. 221–226.
Constantin Preda à 70 ans, Dacia NS 39 (1996–1998), p. 485–496.
90 de ani de la nașterea lui Emil Condurachi, Cercetări Arheologice 12 (2002), p. 29–31.
Ion Barnea, Dacia NS 48–49 (2004–2005), p. 501–509.

Recenzii

B. Heukemes, *Römische Keramik aus Heidelberg*, Bonn, 1964, Dacia NS 14 (1970), p. 487.
 R. Syme, *Danubian Papers*, București, 1971, Bulletin AIESEE 10 (1972), 1, p. 151–153.
 C. Daicoviciu, Em. Condurachi, *Roumanie*, Geneva, 1972, RRH 14 (1975), 1, p. 133–136.
 Gh. Popilian, *Ceramica romană din Oltenia*, Craiova, 1976, RESEE 15 (1977), 3, p. 569–572.
 A. Aricescu, *Armata în Dobrogea romană*, București, 1977, Revista de Istorie 31 (1978), 4, p. 719–724.
Drobeta, I, RM, 1978, p. 220–221.
 H. Matei, *O istorie a Romei antice*, București, 1979, Revista de Istorie 32 (1979), p. 1372–1375.
 I. Barnea și colab., *Tropaeum Traiani, I*, București, 1979, Era Socialistă 60 (1980), 10, p. 46–48.
 S. Sanie, *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (secolele II î.e.n.–III e.n.)*, Iași, 1981, Thraco-Dacica 3 (1982), p. 194–195.
 M. Zahariade, *Moesia Secunda, Scythia și Notitia Dignitatum*, București, 1988, Cărți noi în științele istorice 2 (1988), p. 34–41.
Istoria na Dobruđja, Sofia, 1984, Dacia NS 32 (1988), p. 163–173 (în colab. cu Petre Alexandrescu).
 J. Alarcao, R. Etienne, F. Mayet, *Les villas romaines de Sao Cucufate*, Paris, 1990, Dacia NS 37 (1993), p. 341–342.
 Adelina Piatkowski, *Istoria epocii elenistice*, București, 1996; Pontica, XXX, 1997, p. 399–402.
 Ph. von Cranach, *Die opuscula agrimensorum veterum und die Entstehung der kaiserzeitlichen Limitationstheorie*, Basel, 1996, Dacia NS 39 (1996–1998), p. 383–388.

Lucrări de popularizare

Moesii, Serdii, Triballii, Magazin Istoric 10 (1976), 6, p. 45–47.
Obulensii, Oinensii, Magazin Istoric 10 (1976), 12, p. 29, 46.
Termele romane de la Histria, Documente noi descoperite și informații arheologice, București, 1977, p. 23–26.
Viața economică în Dobrogea romană, Cărți noi în științele istorice, 1977, 1, p. 34–37.
Arrian despre geto-daci, Magazin Istoric 13 (1979), 4, p. 14–17.

Cu privire la procesul de romanizare, Era Socialistă 62 (1982), 17, p. 30–32.

Tezaurul de inscripții de la Independența, Documente noi descoperite și informații arheologice, București, 1986, p. 45–54 (în colab. cu M. Zahariade).

Un “tezaur” de inscripții, Știință și Tehnică, 1986, 2, p. 15.

Une tradition existe..., Panorama roumain 8–9 (1994), 36–37, p. 34.

Vasile Pârvan—80 de ani de cercetări la Histria, Știință și Tehnică, 1994, 4, p. 6–7.

Histria—cel mai vechi oraș din România, Cultura Națională 1 (1996), 25–26, p. 6–7.

Regi și dinaști geți și daci, Addenda la I. Bulei, *Scurtă istorie a românilor*, București, 1996, p. 169–170.

Le colonie greche della Dobrugia, I Daci (catalogul expoziției), Milano, 1997, p. 53–57.

Histria creștină, Ianus 2 (2000), p. 79–87.

Histria: de la ecclesia la episcopat, Magazin Istoric 36 (2002), 2, p. 49–53.

Nouvelles recherches dans l’Histria chrétienne, Proceedings of the Romanian Academy, 2004.